

Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?

Ragnild Masdal Rømme
[kandidatnummer:439]

Bacheloroppgave
[BDBAC 4900]

Opphaug, april 2017

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

Innhold

1	Innledning	4
2	Teoretisk tilnærming	5
2.1	John Bowlby og tilknytningsteori	5
2.1.1	Tilknytningsbegrepet	5
2.1.2	Tilknytningsatferd og tilknytningsrelasjon	6
2.1.3	Trygg base/trygg havn	7
2.2	Mary Ainsworth og utrygg tilknytning	8
2.2.1	Ambivalent tilknytning	8
2.2.2	Utrygg unnvikende tilknytning	9
2.2.3	Desorganisert tilknytning	9
2.3	Trygghetssirkelen	10
2.4	Tilknytningshierarki	11
2.5	Indre arbeidsmodeller	11
2.6	Tidlig tilknytning og tilknytning i hjemmet	11
2.7	Tilknytning i overgangen hjem-barnehage	12
2.8	Tilknytning og temperament	13
.		
3	Metode	13
3.1	Kvantitativ metode	14
3.2	Kvalitativ metode	14
3.3	Min metode	14
3.3.1	Mulige fordeler med metoden	15
3.3.2	Mulige ulemper med metoden	16
3.4	Min undersøkelse	17
3.4.1	Spørreskjema	17

3.4.2	Utvalg	17
4	Analyse og tolking av datamaterialet	18
4.1	Systematisering og analyse	18
4.2	Foreldresamarbeid	19
4.3	Overgangen hjem-barnehage. Tilvenningstiden.	20
4.4	Primærkontakt	21
4.5	Relasjoner	21
4.6	Trygghetssirkelen	22
4.7	Trygg base/trygg havn	23
4.8	Se og forstå barnet	23
4.9	Ekstern hjelp	25
5	Oppsummering og konklusjon	26
	Referanser	28

Vedlegg

Vedlegg 1:	Samtykkeskjema
Vedlegg 2:	Intervjuguide
Vedlegg 3:	Svar fra informanter
	Informant 1
	Informant 2
	Informant 3
	Informant 4
	Informant 5

1 Innledning

Denne bacheloroppgaven markerer slutten på mine fire år som deltidsstudent ved DMMH . Dette er et studium som har gitt meg mye ny kunnskap, både formidlet fra faglærere og gjennom eget arbeid, men også gjennom felles refleksjoner med medstudenter som jeg vil ta med meg videre som ferdig utdannet pedagog. Det har også gitt meg en fornyet respekt for profesjonen, en profesjon jeg nå skal bli en del av.

Parallelt med min bachelorprosess begynte vi med et nytt prosjekt på min arbeidsplass. Prosjektet omhandlet ”Trygghetssirkelen”, en metode som skal sikre trygg tilknytning for barn og deres omsorgspersoner. Jeg syntes dette var et veldig spennende tema og var litt overrasket over at jeg ikke hadde hørt om denne spesifikke metoden før. Det var spennende å lære om hvor viktig voksenstøtten i barns utforskning er og hvordan dette kan legge grunnlaget for barnets senere utvikling i møte med andre. Samtidig var dette også skremmende, og en påminnelse om hvor viktig jobb man som ansatt gjør i barnehagen. Jeg kjente da at dette er noe jeg er motivert for å lære mer om, som en støtte for eget arbeid, men også for å bedre kunne forstå barn som trenger at jeg er en sensitiv voksen i barnehagen. Det gjorde at jeg hadde lyst til å forske litt mer på temaet tilknytning generelt.

Temaet jeg valgte å jobbe med er altså tilknytning. Jeg valgte dette temaet for å øke min forståelse rundt hvordan jeg selv kan skape gode tilknytningsrelasjoner i barnehagen når jeg er ferdig utdannet barnehagelærer. Barnehagelærere er sentrale når det gjelder å sørge for trygg og god tilknytning for barn i barnehagen, både ved oppstart og i det daglige livet. Jeg ønsket å få innblikk i erfaringene til mer erfarne barnehagelærere, få vite hva de tenker om dette temaet og hva de gjør for å sikre god tilknytning. I samråd med veiledere arbeidet jeg fram problemstillingen: *Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape gode tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?*

Jeg har valgt i denne oppgaven å bruke yrkestittelen barnehagelærer da dette er det offisielle navnet på profesjonen nå. Slik det er uttrykt i stortingsmelding nr. 41, Kvalitet i barnehagen: ”Barnehagelærer er en tittel som viser direkte til profesjonens kompetanseområde og det arbeidslivsområdet utdanningen kvalifiserer for. Samsvar mellom betegnelsen på arbeidslivsområdet og yrkestittelen kan bidra til at barnehagen får en tydelig og selvstendig plass i utdanningssystemet” (St.meld. nr. 41 (2008-2009), s 33). For en mest

mulig ryddig oppgave har jeg derfor valgt å ikke ta hensyn til at de medvirkende til denne oppgaven var ferdig utdannet før denne endringen av yrkestittel trådte i kraft, slik at de blir også kalt barnehagelærere.

2 Teoretisk tilnærming

Det finnes mange teorier om tilknytning, men jeg har i denne oppgaven valgt å avgrense meg til John Bowlbys tilknytningsteori da han er sagt å være den som opprinnelig utformet tilknytningsteorien. Psykologene Hart og Schwartz beskriver hvordan Bowlby klarte å samle empirien om tilknytning og skape en felles forståelse rundt temaet (Hart & Schwartz, 2016, s. 64). Jeg har også valgt å gå litt inn på Mary Ainsworths forskning på tilknytning, da Bowlby og Ainsworth er så nært knyttet sammen. Jeg har også gått nærmere inn på Trygghets sirkelen da den viste seg å bli sentral i mine funn.

2.1 John Bowlby og tilknytningsteori

2.1.1 Tilknytningsbegrepet

For å forstå denne oppgaven er det essensielt å forstå betydningen av begrepet tilknytning. I boken *Tilknytning i barnehagen* forklares begrepet tilknytning slik:

Begrepet tilknytning er oversatt fra det engelske begrepet attachment. Begrepet fremhever betydningen av noe mindre som henger sammen med og er avhengig av noe større. Teorien omhandler også samspillet mellom tilknytning og omsorg. Samspillet omfatter foreldrenes, eller en annen omsorgspersons, vilje og evne til å støtte barnets behov for både å få beskyttelse, trøst og trygghet i utsatte situasjoner og for å få utforske verden under rimelig sikre betingelser, når dette er mulig. (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 34)

Tilknytning handler med andre ord ikke bare om lystbetonte stunder mellom barn og voksne, men også det at den voksne er en trygg omsorgsperson som støtter når barnet har det vanskelig.

John Bowlby var en britisk barnepsykiater og psykoanalytiker, men er nok mest kjent for sitt forskningsarbeid og for sitt arbeid med å utforme tilknytningsteorien. I en liten periode før andre verdenskrig jobbet han på en barneklipp hvor han gjorde seg erfaringer med barn som hadde sosiale problemer knyttet til erfaringene barnas foreldre selv hadde gjort seg som barn.

En del av hans forskningsarbeid omhandler hva det betyr for barnets personlighetsutvikling når mor er fraværende. Gjennom sin forskning prøvde han å finne svar på hvordan relasjonen mellom foreldre og barn legger grunnlaget for barnas psykiske helse. Hans forskningsresultater viste at dårlig eller manglende omsorg fra mor i barndommen ofte førte til negative forstyrrelser i personlighetsutviklingen (Hart & Schwartz, 2016, s. 63-64).

Tilknytning er altså viktig helt fra barnet er nyfødt. Tilknytningsteori forteller oss at barn har langt flere behov enn kun primærbehovene. Om barn vokser opp og er trygt tilknyttet sine omsorgsgivere legger dette til rette for en sunn utvikling i deres psykiske helse. ” Nære relasjoner er nøkkelen til en sunn utvikling, selvtillit i voksen alder, tilfredsstillende kjærlighet og mye, mye mer. Sammen med mat og vann regnes tilknytning som en livsnødvendighet for småbarn”(Powell, Cooper, Hoffman & Marvin, 2016, s. 41).

2.1.2 Tilknytningsatferd og tilknytningsrelasjon

Det skilles mellom tilknytningsatferd og en tilknytningsrelasjon. En tilknytningsrelasjon defineres ved at den varer over tid, har stor følelsesmessig betydning for individet, personene søker hverandres nærhet, relasjonen kan ikke erstattes av noen andre og personene opplever ubehag når de ufrivillig må adskilles (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 37).

Tilknytningsatferd betyr at i en nødssituasjon kan en person søke trygghet hos en annen person som den ikke har etablert en trygg relasjon med. Dette kan skje uten at relasjonen har stor følelsesmessig betydning for personen, noe som er en forutsetning for at det skal være en tilknytningsrelasjon (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 38).

Pedagoger i barnehagen kan bli svært viktige tilknytningspersoner for barna om man klarer å skape en god tilknytningsrelasjon.

Små barn drar altså nytte av å ha flere voksne til stede i livet sitt, så fremt relasjonen til dem er nære og trygge. Det er særlig viktig for det lille barnet at det har tilgang til en av sine sekundære tilknytningspersoner når det må være atskilt fra sin primære tilknytningsperson. Derfor må alle som jobber med små barn i barnehagen, ha som mål å utforme en relasjon til de barna de jobber tettest med, som er så god at disse barna ”innlemmer” de voksne på sin liste over sekundære tilknytningspersoner. (Drugli, 2016, s. 24)

For å skape en god tilknytningsrelasjon er det viktig med sensitive voksne. Sensitive voksne er voksne som klarer å tolke barnets signaler og handle på en trygg måte ut fra barnets behov. Betydningen av dette finner man faglig støtte for, slik som her: ”Sensitivitet fra den voksnes side antas å være en svært sentral faktor i etableringen av en trygg tilknytningsrelasjon mellom den voksne og barnet. En sensitiv voksen vil reagere raskt og hensiktsmessig på barnets signaler” (Drugli, 2016, s. 30).

Et annet eksempel fra litteraturen som støtter opp under denne teorien er dette:

Det er gjennom virkelige erfaringer med samspill barnet danner en indre modell av omverdenen og av seg selv. De daglige interaksjonene mellom barnet og omsorgspersonen, danner utgangspunkt for forholdene barnet senere utvikler til andre mennesker, seg selv og omverden for øvrig. (Hart & Schwartz, 2016, s.11)

Altså vil alle erfaringer barn gjør i samspill med sine omsorgspersoner føre til det utgangspunktet de har for å skape nye relasjoner når de senere utvider sin omgangskrets og møter andre mennesker.

2.1.3. Trygg base/ trygg havn

Bowlby introduserte begrepet *sikker base*, som omhandler at den voksne skal være en base som barnet kan utforske ut ifra, og søke tilbake til når det er nødvendig.

I løpet av det første året utvikler barnet en rekke nye ferdigheter, og hvis den voksne omsorgspersonen står til disposisjon, men bare griper inn når det er absolutt nødvendig, oppstår en *sikker base*. Den sikre basen utgjør en plattform som barnet kan gå ut i verden fra, og som det kan vende tilbake til i trygg forvisning om at det vil bli hilst velkommen, få fysisk og emosjonell støtte, bli trøstet hvis det er lei seg, og bli beroliget hvis det er redd. (Hart & Schwartz, 2016, s. 71)

I tilknytningsteorien blir den voksne beskrevet som en trygg base eller en trygg havn når tilknytningen er trygg (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 43). Broberg, Hagström og Broberg sier videre om trygg tilknytning:

Det trygt tilknyttede barnet har en indre overbevisning om at det alltid kan komme tilbake til den ”trygge havnen” for å få beskyttelse dersom behovet skulle oppstå. At det finnes en trygg base, gir barnet den følelsen av trygghet som det trenger for å hengi seg til nysgjerrigheten og behovet for å utforske verden. (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 48-49)

For å være trygg i relasjonen trenger altså barnet å føle at den voksne er der som en støtte. Det menes likevel ikke at barnets avhengighet av den voksne er et ”svakhetsstegn” men at et en slik relasjon er en normalutvikling (Hart & Schwartz, 2016, s. 67).

2.2 Mary Ainsworth og utrygg tilknytning

Bowlby var inspirert av den kanadiske utviklingspsykologen Mary Ainsworth som forsket på utrygg tilknytning (Hart & Schwartz, 2016, s. 64, 77). I sine studier forsket hun på barn som det viste seg hadde omsorgspersoner som på forskjellige måter var utilgjengelige for barnet som en *sikker base*. Når et barn ikke vet om omsorgsgiverne vil være der som en støtte når hun skal utforske sine omgivelser, vil dette skape en stor utrygghet i barnet. For at et barn skal tørre å utforske sine omgivelser må barnet vite at omsorgspersonene er der som et ”sikkerhetsnett” om en situasjon skulle oppstå. For at foreldrene skal kunne klare å skille mellom når barna klarer å utforske selv og når voksenstøtte er nødvendig kreves det at de voksne er sensitive i møte med barna for å kunne å klare tolke barnets signaler (Drugli, 2016, s. 29). Ut fra dette kan man si at utrygg tilknytning er når et barn ikke kan være sikker på å bli møtt på sine behov. Her er enda et utdrag fra litteraturen som bekrefter dette: ”Dersom barnet får trygghet og beskyttelse når det søker den voksnes nærhet, kalles tilknytningen trygg, mens den kalles utrygg dersom det å søke nærhet ikke fører til en økt følelse av trygghet og beskyttelse” (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 37). Altså kan tilknytningen fremdeles være utrygg om barnet blir møtt på sine behov, men ikke på en tilfredsstillende måte.

Ut fra sin forskning avdekket Ainsworth tre forskjellige tilknytningsmønstre. Ett av dem var trygt, men hun fant dessuten to utrygge mønstre. Disse heter *ambivalent tilknytning* og *unnnvikende tilknytning* (Hart & Schwartz, 2016, s.77). I senere tid har også et fjerde tilknytningsmønster blitt indentifisert, nemlig *desorganisert tilknytning*. De utrygge tilknytningsmønstrene vil jeg gå nærmere inn på her.

2.2.1 Ambivalent tilknytning

En *ambivalent relasjon* mellom barn og omsorgsgivere vil bære preg av et uforutsigbart handlingsmønster. Foreldrene kan til tider være svært sensitive ovenfor barna, men dette er på den voksnes vilkår og ikke styrt av barnets signaler. Barnet kan rett og slett ikke vite om forelderen vil være der som en støtte om det trengs. Den voksne tolker ofte barnets følelser ut fra sitt eget ståsted og gjør det på denne måten vanskelig for barnets selv å utforske sitt eget

følelsesregister (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s.51). Powell, Cooper, Hoffman og Marvin sier at den opprinnelige formulering bak ambivalent tilknytning kommer av at foreldrene er inkonsekvente på tilknytningens tilgjengelighet. Når relasjonen er ambivalent vil barnet likevel bruke tilknytningsatferd som et forsøk på å gjøre foreldrene tilgjengelige (Powell, Cooper, Hoffman, Marvin, 2016, s. 89).

2.2.2 Utrygg unnvikende tilknytning

Barn kan også utvikle et *unnvikende tilknytningsmønster*. Når dette er tilfellet skjuler barnet sine egentlige behov for forelderen. En av grunnene til dette kan være at barnet sanser at forelderen blir utilpass når barnet krever seg. Barnet prøver altså å ”skåne” forelderen. Slik som Broberg, Hagström og Broberg beskriver her:

Unnvikende tilknytning kjennetegnes ved at barnet ikke viser noen behov for å bruke foreldrene som en trygg base. Barn som oppfører seg på denne måten i 1-årsalderen har, i høyere utstrekning enn barn med trygg tilknytning, erfaring med et samspill der forelderen har vist at hun eller han ikke er så begeistret for eller komfortabel med barnets ”klengebehov” eller følelsesmessige behov. (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s.50)

Hart og Schwartz forklarer at barn som opplever denne type omsorg begynner å unngå nærhet i redsel for å bli avvist. De deaktiverer rett og slett sitt tilknytningssystem. Når barnet føler redsel eller kunne trenge foreldrenes støtte eller trøst velger det heller å konsentrere seg om noe annet, slik en som leke (Hart & Schwartz, 2016, s. 80). Ved en slik type atferd står barnet i faresonen for å ikke å bli sett og for å ikke å bli møtt på sine behov. Denne strategien fører da til at barnet føler at det er ingen som bryr seg om hvordan barnet har det. Broberg, Hagström og Broberg forklarer da viktigheten av at pedagogene i barnehagen kan komme inn og ved hjelp av tid og interesse kan bistå disse barna med å skape nye trygge, relasjoner (2016, s. 67).

2.2.3 Desorganisert tilknytning

Det siste tilknytningsmønsteret jeg skal gjennomgå er *desorganisert tilknytning*.

”Det som skiller desorganisert tilknytning mest fra de øvrige mønstrene, er at samspillet mellom barn og forelder i stor utstrekning bygger på frykt, og at barnet derfor får vansker med å etablere et tilknytningsmønster (trygt, unnvikende eller ambivalent)” (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 51). I et slikt mønster er altså barnet utrygt, og det er foreldrene som skaper denne utryggheten. Et slikt mønster forekommer ofte i familier med

foreldre som på et eller annet vis er utilgjengelige. Å være i en slik relasjon med sine omsorgsivere vil naturligvis være svært belastende og vanskelig for barnet. Et utrygt barn vil automatisk søke støtte hos foreldrene, og da er det en ekstra belastning hvis barnet i utgangspunktet frykter foreldrene (Drugli, 2016, s. 29-30).

2.3 Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen eller *Circle of Security* er en metode som har som mål å utvikle trygg tilknytning barn (Powell, Cooper, Hoffman & Marvin, 2016). Dette er et foreldreveiledningsprogram og et behandlingsprogram som er utviklet over flere år av fire amerikanske fagfolk innenfor psykologifeltet. Denne metoden ble utarbeidet med Bowlby og Ainsworths teori og forskning som grunnstein. Fagfolkene bak trygghetssirkelen kaller dette en intervensjonsmetode og har veiledet mange foreldre til å bruke trygghetssirkelmetoden for å skape trygge relasjoner med sine barn. Denne modellen illustrerer barns behov for trygghet og utforskning, og illustrerer dette ved hjelp av sirkelsymbolet. Når barnet er ”oppe” på sirkelen er det klart for å utforske og trenger omsorgspersonenes støtte til dette. Når barnet er ”nede” på sirkelen søker det trygghet og støtte hos omsorgspersonene, og for at tilknytningen skal være trygg og god må behovene bli møtt på begge sidene av sirkelen. Dette blir nærmere forklart her:

Den øverste delen av sirkelen representerer et barns behov når det utforsker: ”Pass på meg”, ”Gled deg over meg”, ”Hjelp meg” og gled deg sammen med meg”. Den nederste delen representerer et barns behov når tilknytningsatferden er aktivert: ”Beskytt meg”, ”Trøst meg”, ”Gled deg over meg” og ”Organiser følelsene mine”. Som vi har forklart, må omsorgspersoner ikke bare tilfredstille disse behovene, men må også være årvåkne når det gjelder behov ved overgangen fra tilknytningsatferd til utforskningsatferd (”Støtt meg når jeg utforsker”) og fra utforskningsatferd til tilknytningsatferd (”Ta imot meg når jeg kommer til deg”). (Powell, Cooper, Hoffman & Marvin, 2016, s.53)

Slik det står beskrevet skal altså den voksne være en støtte når barnet utforsker og ta i mot barnet når det trenger trøst. Det er akkurat dette som ligger bak begrepet *trygg base/trygg havn* også, og dette er et kjent begrep innenfor metoden.

Det å ha en primær omsorgsperson som alltid både gir trøst og beskyttelse (en trygg havn) og oppmuntring (en trygg base å utforske fra) er det beste utgangspunktet for å

gi et barn muligheter til å utvikle seg til en voksen som kan stole både på seg selv og andre, og klare seg bra i verden. (Powell, Cooper, Hoffman & Marvin, 2016, s. 45)

2.4 Tilknytningshierarki

Tilknytningshierarki viser til hvem barnet velger å forholde seg til når tilknytningssystemet er aktivert. I litteraturen står blant annet dette:

At barn normalt sett utvikler tilknytningsrelasjoner til flere personer, innebærer ikke at disse relasjonene er mulige å erstatte, eller at alle er like viktige for barnet. I stedet er det vanlig å beskrive tilknytningsrelasjonene som hierarkisk organisert. I toppen av hierarkiet er den personen som har vært det mest konstante punktet i spedbarnets tilværelse, noe som oftest, men ikke nødvendigvis, er barnets mor. (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 62-63)

Eksempelvis vil nok et barn som faller og slå seg heller velge å søke trøst hos mor enn hos pedagogen i barnehagen om hun kan velge, men når mor ikke er der, kan pedagogen være et veldig godt alternativ.

2.5 Indre arbeidsmodeller

Indre arbeidsmodeller beskriver det indre bildet barna har av seg selv som har blitt formet av deres opplevelser med sine omsorgspersoner. Disse bildene skapes tidlig i livet og starter allerede når barnet er blitt seks måneder. Bildene som barnet skaper om seg selv i møte med andre kalles indre arbeidsmodeller. Dette snakker de svenske psykologiprofessorene Broberg og den svenske barnehagelæreren Hagström om. (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 45). Drugli beskriver hvilken betydning disse indre arbeidsmodellene får for et barns liv.

Gjennom sitt samspill med tilknytningspersonene vil barnet etablere det som kalles ”indre arbeidsmodeller” eller mentale representasjoner om seg selv, og hvordan det fungerer i relasjoner til andre mennesker. Disse indre arbeidsmodellene blir en viktig del av personlighetsutviklingen og får derfor gjerne betydning for hele barnets liv. (Drugli, 2016, s. 24)

2.6 Tidlig tilknytning og tilknytning i hjemmet

Tilknytning er noe som skjer allerede i barnets første leveår. Det handler rett og slett om at i et biologisk perspektiv må barnet knytte seg til noen for å overleve. Drugli påpeker det biologiske i barnets behov for relasjoner:

Et av de sentrale utviklingsoppgavene for barnet i det første leveåret er å knytte seg til en eller flere nære voksenpersoner. Tilknytningen har en klar biologisk basis som handler om overlevelse. Menneskebarnet greier seg ikke alene og må raskt knytte seg til noen som kan ta hånd om det. Som oftest er dette i første omgang foreldrene. Tidligere trodde man at små barn bare kunne knytte seg til en person, men etterhvert fant forskerne ut at dette kan gjelde flere personer som står barnet nær. (Drugli, 2016, s. 21)

Drugli sier altså her at barn er i stand til å knytte seg til flere personer enn foreldrene. Barn kan altså knytte seg til de voksne i barnehagen om relasjonen blir nær nok. Ettersom barnets første relasjon som oftest er med foreldrene, vil det si at tilknytningen starter i hjemmet. Denne tilknytningen sier Glaser legger grunnlaget for barnets senere tilknytningserfaringer. ”Det er i familien og hjemmet barnet utvikler dypere følelsesmessige bånd og grunnleggende tillit, trygghet, identitet og selvstendighet. Barnets etablering av en trygg tilknytning danner grunnlag for senere tilknytningsdannelse” (Glaser, 2013, s. 67). Slik Glaser beskriver her blir altså hjemmet det stedet hvor barnet tilegner seg sine tilknytningsferdigheter som det senere tar med seg i møte med andre mennesker.

Foreldre har jo også vokst opp i et hjem og tilegnet seg sine tilknytningsferdigheter og mønster for hvordan de forholder seg i relasjoner med andre mennesker. Dette får betydning for hvordan foreldre møter mennesker i sitt voksne liv og da også hvordan de møter personalet i barnehagen til sine barn. Forskning viser at det har stor betydning for barna hvilken relasjon deres foreldre har med personalet i deres barnehage. Dette har innvirkning på barnas trivsel i barnehagen. Dette har også betydning for kvaliteten på forholdet mellom barna og personalet i barnehagen (Drugli, 2016, s. 140). Altså vil et positivt samarbeid mellom hjem og barnehage ha stor betydning for hvordan barna vil trives i barnehagen.

2.7 Tilknytning i overgangen hjem-barnehage

Når et barn begynner i barnehagen vil dette naturlig nok bli en stor overgang for barnet. Barnet trenger da raskt å knytte seg til andre voksne i barnehagen som kan være der som en trygghet for det når foreldrene ikke er tilstede.

Når ettåringen begynner i barnehage og blir overlatt til ukjente voksne gjennom mange timer hver dag, så er det litt av en overgang. Ettåringene kan ikke sette tilknytningen på vent over lengre tid, de trenger muligheten til å utvikle en sikker havn og en trygg base også i barnehagen. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2016, s. 20)

Det er viktig å huske på at det ikke bare er barnet det blir en stor overgang for i denne perioden. Glaser sier at det er viktig å gjøre hele familien trygg under en slik oppstart. Foreldrene skal også trygges (2013, s. 79). Et middel for å trygge både barn og voksne er systemet med *primærkontakt*. En primærkontakt er en person blant personalet som har ett ekstra ansvar i forhold til å følge opp barnet og familien ved oppstart. Fagstoff støtter opp om at dette kan være svært heldig for barnet, da ikke alle barn klarer å forholde seg til flere ukjente mennesker på engang. Faktisk kan det gå utover kvaliteten på relasjonen om det forventes at barnet skal gjøre seg kjent med alle voksenpersonene på en gang (Drugli, 2016, s. 121).

2.8 Tilknytning og temperament

Alle barn er født med forskjellig temperament og dette fører til at alle barn har forskjellige måter å reagere på. Dette kan igjen være med på å forme hvordan relasjonen til barna med sine omsorgsgivere blir.

Temperament dreier seg om hva slags lynne og reaksjonsformer man har. Både voksne og barn har sine typiske reaksjonsmåter, noen har et høyt aktivitetsnivå, andre er roligere og mer forsiktige. Et barns temperament er medfødt, helt fra fødselen av har barn sin typiske måte å reagere på i ulike situasjoner. Noen barn virker robuste og lette å roe helt fra starten, mens andre er sarte og kan være vanskelige å roe. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2016, s. 62)

Som tidligere nevnt er sensitivitet fra den voksnes side viktig for at relasjonen mellom barn og voksen skal være trygg. Drugli sier at om et barn har et vanskelig temperament, kan dette påvirke hvor sensitiv den voksne klarer å være i relasjonen. Eksempelvis vil det naturlig nok være lettere å være sammen med et barn som stort sett er glad og fornøyd enn et barn som trasser og raser (Drugli, 2016, s. 30).

3 Metode

For å skrive en bacheloroppgave må man ha en viss formening om det valgte temaet. Det er viktig å bevisstgjøre sine tanker om emnet slik at man kan vet hva man egentlig vil utforske. Avgjørende for at jeg valgte problemstillingen min var å utvide forståelsen og kunnskapen min om temaet. Jeg ønsket å få del i flere erfaringer fra pedagogers arbeid med tilknytning i barnehagen fordi jeg tenkte dette kunne være en god kilde til økt innsikt. I denne delen av

oppgaven vil jeg redegjøre for hvilken metode jeg har brukt for å samle inn data, og hvorfor jeg har benyttet den valgte metoden. Larsen definerer metode slik:

Når vi skal gjennomføre en undersøkelse eller et forskningsprosjekt, må vi benytte en eller annen form for metode. Vi kan tenke på metode som et verktøy, et redskap. Et slikt redskap er en fremgangsmåte for å få svar på spørsmål og få ny kunnskap innenfor et felt. Metodene dreier seg om hvordan vi innhenter, organiserer og tolker informasjonen. (Larsen, 2007, s. 17)

3.1 Kvantitativ metode

Når man snakker om metodevalg skiller det mellom kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitative metoder er metoder man bruker om man skal komme frem til en mengde. ”Dataene er kvantitative hvis de er målbare, dvs. At de kan kategoriseres slik at en kan telle opp hvor mange som gir ulike svar” (Larsen, 2007, s. 22). Selve ordet kvantitativ stammer fra latinsk og betydningen av ordet gir en god definisjon av selve metoden, slik Løkken og Søbstad beskriver her: ”Ordet *kvantitativ* kommer fra latin og betyr ”det som angår mengden eller graden”. En kvantitativ analyse starter med spørsmål som: Hvor mye? Hvor godt?” (Løkken & Søbstad, 2014, s.34). En enkel måte for å huske prinsippet i kvantitativ metode kan være denne setningen: ”If you can’t count it, it doesn’t count” (Løkken & Søbstad, 2014, s.34).

3.2 Kvalitativ metode

Kvalitative metoder brukes når man skal finne svar som ikke er målbare. Dette er egenskaper som ikke kan tallfestes (Larsen, 2007, s. 22). Dette kan eksempelvis være erfaringer, refleksjoner og vurderinger, slik jeg etterspør i undersøkelsen min.

3.3 Min metode

Som metode valgte jeg spørreskjema. Et spørreskjema er i utgangspunktet en kvantitativ metode fordi det som oftest er målbare resultat man er ute etter. I mitt tilfelle vil jeg allikevel si at mitt spørreskjema er kvalitativt da jeg ikke var ute etter målbare svar, jeg var ute etter pedagogenes individuelle meninger. Etersom jeg var interessert i å finne ut hvordan de utvalgte barnehagelærerne jobber med temaet tilknytning, hadde jeg ingen svaralternativ eller ja/nei spørsmål. Da hadde jeg nok ikke fått utvidet min kunnskap om temaet, kun fått bekreftet eller avkreftet mine teorier. På denne måten lignet spørreskjemaet mitt et

intervju. ”Et spørreskjema har en del likhetstrekk med intervjuet. Den viktigste forskjellen er selvsagt at i et spørreskjema er det respondenten selv som registrerer svarene” (Løkken & Søbstad, 2014, s. 124). Siden min metode bærer preg av å være både kvalitativ og kvantitativ, kan det sies å være en *metodetriangulering*. ”Med metodetriangulering menes at vi bruker ulike metoder i samme undersøkelse. Enhver metode har svakheter, og ved å bruke flere metoder kan svakheter ved den ene oppveies av styrken ved de andre ” (Larsen, 2007, s. 27).

3.3.1 Mulige fordeler med metoden

Et spørreskjema er kanskje ikke et innlysende metodevalg for å få svar på en kvalitativ studie, men jeg tenkte at det kunne ha sine fordeler. For det første kunne det være forholdsvis lett å få et ja fra informantene fordi det å svare på et spørreskjema krever mindre enn å stille opp på et intervju. Etersom jeg ikke kjente alle informantene, ville det også være lettere å gjøre det på denne måten da ikke alle er komfortable med å svare på slike spørsmål før man har etablert en relasjon. For det andre kunne jeg kanskje få utfyllende svar da informantene kunne svare i eget tempo og innenfor egen komfortsone. Løkken og Søbstad fremhever også at bruk av spørreskjema kan sikre gjennomtenkte svar (Løkken & Søbstad, 2014, s. 125).

En av tankene bak valg av metode var at jeg ville sikre *reliabilitet* av svarene. ”Reliabilitet viser til nøyaktighet eller pålitelighet, altså at undersøkelsen vår er pålitelig, og at nøyaktighet har ligget til grunn i prosessen” (Larsen, 2007, s. 80). Ved å benytte seg av et slikt spørreskjema unngikk jeg at informantenes svar ble preget av usikkerhet i møte med en intervjuer, noe som kunne ha påvirket svarenes reliabilitet. Metoden sikrer også at informantene selv formulerer egne svar, og data fra informantene blir derfor ikke farget av hvordan jeg oppfatter dem.

I intervjuer er det stor mulighet for at informanten (den som svarer) påvirkes av situasjonen og av intervjueren, og kan dermed ha betydning for det som sies akkurat der og da. Kanskje ville informanten sagt noe annet dagen etter, eller om intervjueren var en annen? (Larsen, 2007, s. 81)

En annen fordel med metodevalget mitt var at jeg tilslutt fikk en oversiktlig mengde data som det var lettere å skulle sammenligne enn ved for eksempel om jeg hadde foretatt fem ordentlige intervju. ”Fordelen med slike intervjueskjemaer er at en reduserer informasjonsmengden, og at det blir lettere å håndtere i ettertid. En sikrer også at alle svarer på det samme, slik at det blir lettere å sammenligne” (Larsen, 2016, s. 83).

3.3.2 Mulige ulemper med metoden

Metodevalget kan være problematisk når det gjelder *validiteten* av mine informanternes informasjon.

Gjennom bruk av standardiserte skjemaer får vi ikke all informasjon som vi kanskje burde hatt. Det kan være at vi burde spurt om flere ting for å få en bedre forståelse.

Det kan altså være vanskelig å sikre god validitet gjennom slike undersøkelser.

Validitet betyr i denne sammenhengen at informasjonen er gyldig eller relevant, altså at vi samler inn data som er relevante for vår problemstilling. (Larsen, 2016, s.25)

Ettersom jeg valgte spørreskjema og ikke intervju, hadde ikke informantene samme mulighet til å stille spørsmål om det var noe de syntes var uklart. Jeg informerte om at det bare var å spørre om det var noe de lurte på, men det kan selvfølgelig annerledes når man må ta kontakt i ettertid isteden for å spørre der og da. På denne måten kunne heller ikke jeg etterspørre om det var noe jeg ønsket å vite mer om, og når jeg så skulle tolke informantenes svar, kunne jeg ikke være helt sikker på at jeg hadde forstått nøyaktig hva informantene egentlig hadde ment.

Et annet poeng er nok at mange vil nok prøve å finne de ”riktige” svarene når man skal opptre som informant, slik at det kan jo være at noen av pedagogene ikke gjør det samme i praksis som de sier i denne undersøkelsen at de gjør. Dette er det vi kaller *intervjueffekt*.

Intervjueffekt, eller kontrolleffekt, er en av de mest åpenbare ulempene ved kvalitative intervjuer. Med dette menes at intervjueren selv eller selve metoden kan påvirke intervjuresultatet. Det kan være at informanten (de som svarer i kvalitative intervjuer) svarer det hun tror intervjueren gjerne vil at hun skal svare, at en svarer for å gjøre et godt inntrykk, at en svarer for å skjule uvitenhet, eller at en svarer det hun tror er allment akseptert. (Larsen, 2016, s. 27)

For å oppveie en mulig skjevhet mellom hva informantene sier og hva de faktisk gjør kunne det vært nyttig å supplere spørreundersøkelsen med observasjoner i barnehagen.

Som sagt har jeg kun svar fra fem informanter, og mine data kan derfor ikke brukes som noen fasit på hvordan alle barnehagelærere jobber med tilknytning og relasjoner i barnehagen.

Men dette var heller ikke min oppgave, min oppgave gikk ut på å finne ut hvordan et utvalg barnehagelærere jobber med temaet. Derfor mener jeg at metoden jeg har valgt har vært tilfredsstillende for å finne svar på problemstillingen min.

3.4 Min undersøkelse

Som nevnt over, har jeg benyttet meg av spørreskjema. Informasjonen jeg har innhentet er fra fem forskjellige pedagoger i fem forskjellige barnehager. Jeg vil i resten av oppgaven henviser til disse som informanter. Spørreskjema og informantenes svar ligger som vedlegg til slutt i oppgaven.

3.4.1 Spørreskjema

Mitt spørreskjema besto av tre spørsmål. Dette er ikke så mange, men spørsmålene var vide og ga rom for utfyllende svar. Spørsmålene jeg stilte var:

1. Hvordan jobber dere med tilknytning i barnehagen?
2. Hva er det viktigste man som voksen kan gjøre for å skape trygg tilknytning for barna i barnehagen?
3. Hva blir gjort om et barn virker å ha utrygg tilknytning?

Jeg syntes disse spørsmålene var viktige ettersom de kunne gi svar på hvordan man kan skape en god praksis for å trygge barn og hva man kan gjøre for å hjelpe dem som fortsatt ikke er trygge. Jeg tenkte at en slik informasjon ville kunne hjelpe meg som pedagog i arbeidet mitt.

3.4.2 Utvalg

Jeg spurte totalt fem pedagoger om hjelp til å svare på spørsmålene og fikk svar fra alle fem. De representerer ingen bredde av barnehagelærere, kun et utvalg. Men min problemstilling var også nettopp dette, finne ut hvordan et utvalg barnehagelærere jobber med tilknytning. Alle mine fem informanter er kvinner og deres alder strekker seg fra 32-57 år. Kanskje hadde jeg fått andre svar om jeg hadde spurt menn, eller en blanding av kjønn, og om jeg hadde intervjuet en del yngre informanter. Samtidig hadde jeg nok fått andre svar om jeg hadde spurt fem andre kvinner i alderen 32-57 år også. Mitt utvalg av barnehagelærere representerer pedagoger fra både private og offentlige barnehager og også en blanding av pedagoger på småbarns- og storbarnsavdelinger. Jeg kjenner noen av pedagogene, andre har jeg ikke noen relasjon til. Fire informanter jobber i samme kommune, den femte jobber i en nabokommune, men alle informanter jobber i forskjellige barnehager.

Dette er mine informanter:

Informant 1: Barnehagelærer, 40 år, 14 års praksis i barnehage

Informant 2: Barnehagelærer, 33 år, 7 års praksis i barnehage

Informant 3: Barnehagelærer, 47 år, 12 års praksis i barnehage

Informant 4: Barnehagelærer 32 år, 10 års praksis i barnehage

Informant 5: Barnehagelærer 57 år, 37 års praksis i barnehage

4 Analyse og tolkning av datamaterialet

I denne delen av oppgaven kommer jeg til å drøfte de funnene jeg har gjort i løpet av denne prosessen med bachelorarbeidet. ”Når du diskuterer eller drøfter, skal du veie de forskjellige synspunkter mot hverandre og forklare hvorfor noen synspunkter og noen argumenter er mer holdbare enn andre” (Dysthe, Hertzberg & Hoel, 2010, s. 119).

4.1 Systematisering og analyse

I denne delen av oppgaven har jeg forsøkt å skaffe meg en oversikt over mitt innsamlede datamateriale.

For at det skal være lettere å danne seg et inntrykk av hva dataene forteller om de fenomenene en har undersøkt må vi prøve å forenkle og sammenfatte den store informasjonsmengden som ligger i dataene som er samlet inn og bearbeidet. Analyse av data handler altså om å forenkle materialet, å foreta en datareduksjon. (Larsen, 2007, s. 60)

Datamateriale er altså den informasjonen man har samlet inn etter man har benyttet seg av valgt metode. Da jeg skulle begynne med å bearbeide mine innsamlede data, skrev jeg dem først ut slik at jeg hadde noe håndfast å lese gjennom flere ganger. I denne prosessen merket jeg meg flere tema som gikk igjen, og jeg merket meg også noen ulikheter. Jeg lagde meg en liste med noen stikkord som var gjentakende og ga disse stikkordene fargekoder, slik at jeg kunne fargekode mine innsamlede data etter tema. Slik var det lettere å få en god oversikt og se mønster i det som jeg hadde samlet inn fra mine informanter.

Da jeg skulle tolke svarene fra mine informanter var det viktig at jeg hadde i bakhodet hvilken verdi disse svarene egentlig har. Mitt metodevalg rommer også mulige feilkilder, slik jeg har

skrevet litt om i metodekapittelet, under ”Mulige ulemper med metoden”. Jeg måtte hele tiden ha disse feilkildene i bakhodet når mine innsamlede data skulle tolkes.

4.2 Foreldresamarbeid

Ut fra mitt innsamlede datamateriale kan jeg se at alle de spurte barnehagelærerne nevner foreldrene som en viktig faktor i hvordan deres barnehage jobber med tilknytning i barnehagen. Dette er ikke så overraskende sett i sammenheng med hvordan Glaser beskriver hvordan foreldrene legger grunnlaget for barnets senere tilknytningsdannelse (Glaser, 2013, s. 67). En god relasjon mellom foreldre og barn letter jobben vi som pedagoger skal gjøre i barnehagen, når vi skal skape gode relasjoner med barna. På spørsmålet om hva som blir gjort i forhold til de utrygge barna på spørreskjemaet svarer en av informantene blant annet dette: ”Snakker med foreldrene om det og blir enige om hvordan både heim og barnehage sammen kan skape trygge rammer for barnet” (Barnehagelærer, 57 år). Det denne informanten nevner her vil jeg knytte opp mot forskning som sier at et godt samarbeid mellom personalet og foreldrene også har betydning for barnas trivsel i barnehagen (Drugli, 2016, s. 140). Om en pedagog snakker med foreldrene om eksempelvis barnets utrygghet og de sammen finner en strategi for å hjelpe barnet, vil barnet sannsynligvis dra nytte av dette samarbeidet.

Som sagt så danner en trygg tilknytning basen for senere tilknytningsdannelse. Foreldrene er jo de som i størst grad har vært med å forme barnas indre arbeidsmodeller, som senere avgjør hvordan barna forholder seg til nye barn og voksne. Har foreldrene lagt et godt grunnlag og møtt barna på deres behov når tilknytningssystem har vært aktivert, kan man jo tolke det dit at foreldrenes innsats har hatt stor innvirkning på hvor trygge barna deres er i møte med omsorgspersonene i barnehagen, altså pedagogene og assistentene. En pedagog sier dette: ”Det jobbes også opp mot foreldregruppen. I starten av dette barnehageåret hadde vi med en fra barnevernstjenesten som i foreldremøte snakket om hvor viktig det var med trygg tilknytning. Hun tok for seg Circle of security (Trygghets sirkelen), og satte foreldrene inn i den” (Barnehaglærer, 47 år).

Dette vil altså bli en form for foreldreveiledning. Kanskje vil noen foreldre bli usikre over å få et slikt tema introdusert på et foreldremøte? Kanskje vil det oppfattes belærende og for faglig og føre til et dårligere samarbeid mellom personalet og foreldrene? Eller vil det føre til en positiv utvikling? Vil åpenheten rundt barnehagens pedagogikk føre til en bedre forståelse

som vil føre til et mer positivt samspill mellom barn og foreldre og mellom foreldre og personalet? Da igjen vil jeg påpeke viktigheten av et godt samarbeid mellom personale og foreldre (Drugli, 2016, s. 140). Ved et godt samarbeid mellom foreldre og personale kan det blir lettere for foreldre å uttrykke slike tanker, som igjen kan få positive følger for barnet i barnehagen.

4.3 Overgangen hjem- barnehage. Tilvenningstiden

Ut fra mine innsamlede data kan jeg se at alle barnehagelærerne nevner overgangen fra hjemmet og til å begynne i barnehagen som et tema under tilknytning. En informant formulerte det slik: ”Vi jobber ekstra godt ved oppstarten av nytt barnehageår med nye barn i barnehagen for at de skal bli trygt tilknyttet” (Barnehagelærer, 47). En annen informant sier dette: ”Overgangen heim- barnehage kan være tøff for både barn og foreldre. Vi ønsker derfor å skape trygge rammer ved oppstart i barnehagen” (Barnehagelærer, 57). I litteraturen finner man naturlig nok mye som støtter behovet for en slik trygg oppstart. Slik som Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad (2016, s. 20) beskriver, kan ikke ettåringen som begynner i barnehagen sette tilknytningen på vent i lang tid, slik at personalet er nødt til å skape trygge rammer ved oppstart. Det er dessuten interessant å se at denne informanten nevner foreldrene i en slik overgang, for barnehageoppstart er en spennende tid, også for dem. Glaser (2013, s. 79) uttrykker nettopp dette når hun sier at varigheten på tilvenningsperioden varierer, og at det er hensynet til familien som skal gjelde. Glaser nevner altså ikke kun barnet, men hele familien og uttrykker da en bevissthet rundt at det er en overgang for foreldrene også. Da er det viktig at denne barnehagelæreren har en bevissthet rundt at tilvenningstiden er tøff for foreldrene også. En informant nevner viktigheten av å være tilgjengelig i oppstartstiden: ”Jeg mener at det viktigste man kan gjøre som voksen er å være tilgjengelig, tilstede og våken i forhold til barnets ønsker den første tiden i barnehagen” (Barnehagelærer, 40 år). Tilvenningstiden har med andre ord fått stor plass i svarene på min undersøkelse.

Overgangen hjem- barnehage blir nevnt i forbindelse med oppstart av nye barn, men en slik overgang er det jo i praksis hver dag for et barn som tatt med fra hjemmet og levert i barnehagen. Overgangen kan virke stor foreksempel i forbindelse med oppstart igjen etter helg, eller om den faste, trygge pedagogen på avdeling er syk og en vikar er satt inn. Jeg klarer ikke å finne så mye om dette i mine funn. Det kan virke som informantene assosierer begrepet tilknytning veldig sterkt til oppstart. Kanskje er ikke bevisstheten like stor rundt behovet for å sikre tilknytning i alle de små overgangene i det daglige?

4.4 Primærkontakt

Ut fra mine intervjuer kan jeg konkludere med at *primærkontakt* ved oppstart av nye barn i barnehagen er nokså vanlig praksis. Tre av de fem spurte informantene nevner at dette er noe de benytter seg av. Dette for at barnet fort skal bli nært knyttet og trygg på en voksen slik at en tilknytningsrelasjon kan oppstå, men som en av de forespurte barnehagelærerne sier: ”Ved oppstart tildeles barnet og foresatte en primærkontakt, men vi tar høyde for at barnet selv kanskje velger en annen voksen som sin ”primærkontakt” (Barnehagelærer, 40 år). Det er ikke enkelt å vite på forhånd hvem av de voksne som instinktivt innbyr til den tryggheten som hvert nytt barn i barnehagen trenger. En av mine informanter formulerer dette slik:

”Småbarn har reflektert over dette med primærkontakt, hvis barnet knytter seg til en voksen person bedre enn en annen. Er [sic]det viktig å ta dette på alvor og endre primærkontakt, her må en ha barnet i fokus. En gir jo foreldre et navn på primærkontakt før en ofte har møtt de og sett hvordan barnet er. Kanskje er ikke det noe god match mellom barn- voksen. Da er det viktig å endre på det slik at barnet får en best mulig start. Barna blir etter hvert kjent med alle voksne, men noen har en bedre kjemi enn andre” (Barnehagelærer, 32 år).

Andre vil kanskje mene igjen at det er unødvendig å foreta et slikt bytte. Det trengs tid for å utvikle gode relasjoner, og slike bytter vil kanskje da forstyrre en slik prosess? Noen vil kanskje mene at en primærkontakt er noe som vil forstyrre barnets mulighet til å skape gode relasjoner med de andre voksne i barnehagen. De vil kanskje mene at da vil barnet kun knytte seg til den utvalgte primærkontakten og at det da vil oppstå vanskeligheter den dagen primærkontakten ikke er på arbeid. Men viktigheten av en slik primærkontakt kan man finne støtte for i litteraturen, eksempelvis sier Drugli at ikke alle barn klarer å bli kjent med flere nye personer på engang, da kan det i så fall gå utover kvaliteten på de nye relasjonene (Drugli, 2016, s. 121). En slik primærkontakt vil nok da mest sannsynligvis trone øverst på tilknytningshierarkiet til det barnet som har fått utdelt primærkontakten, om man skal følge Broberg, Hagström og Brobergs tankegang (2016, s. 62-63).

4.5 Relasjoner

Fire av mine informanter nevner relasjoner i intervjuguiden. Trygge og gode relasjoner er jo også selve grunnsteinen for en trygg og god tilknytning. Basert på Bowlbys forskning som sier at relasjonene mellom barn og foreldre er svært viktig for barnas psykiske helse, velger jeg å tolke det slik at relasjonene mellom personalet i barnehagen og barna også er viktig for

barnas psykiske helse (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s, 35). I barnehagen er det jo de ansatte som har rollen som omsorgsgiver.

En av mine informanter sier dette: ”Tilknytning skjer over tid, en må bruke tid sammen for å få en relasjon. Noen barn har mange relasjoner, andre har få ” (Barnehagelærer, 32 år). Jeg vil her henvise til Drugli (2016, s. 24) som sier at barn kan ha nytte av å ha mange relasjoner med voksne, men da må disse være nære og trygge. Det vil si at de barna som har mange relasjoner, som denne informanten nevner, ikke nødvendigvis har en fordel av at de har et stort nettverk.

Et annet moment som blir nevnt er samspill: ”For det første, bygge gode relasjoner! Få til et godt samspill mellom voksne og barn- på barnas premisser” (Barnehagelærer, 47 år). Jeg ser dette i sammenheng med Drugli (2016, s. 86) som sier at en god relasjon mellom barn og voksne i barnehagen legger grunnlaget for at det vil oppstå positive relasjoner mellom barna og lærerne når barna begynner på skolen. Et godt samspill mellom barn og voksne i barnehagen vil altså være noe som kan hjelpe barna når de senere skal begynne på skolen.

4.6 Trygghetssirkelen

Jeg har ut av mine intervjuer avdekket at de fire av de fem spurte barnehagelærerne jobber med Trygghetssirkelen. En av informantene sier også at foreldrene har blitt informert om trygghetssirkelen gjennom et foreldremøte: ”I starten av dette barnehageåret hadde vi med en fra barnevernstjenesten som i foreldremøte snakket om hvor viktig det var med trygg tilknytning. Hun tok for seg Circle of security (trygghetssirkelen) og satte foreldrene inn i den. Den samme personen fra barnevernstjenesten har gjennomgått Trygghetssirkelen med ped. Lederne på barnehagen, og vi har tatt den med til resten av personalgruppen” (Barnehagelærer, 47 år). En annen informant sier: ”Vi tar utgangspunkt i barnas behov, og har hatt fokus på at alle ansatte i barnehagen er kjent med barnas behov for tilknytning til en trygg omsorgsperson i barnehagen, og ulike tilknytningstiler, gjennom at vi har jobbet med prinsippene i ”Circle of Security”- trygghetssirkelen. Dette repeterer vi jevnlig i kollegiemøter og fast hver høst ved oppstart av nytt barnehageår” (Barnehagelærer, 40 år). En annen informant sier: ”Vi har hatt en fagdag med representanter fra barnevernet, som har utdanning ift COS/trygghetssirkelen, og har gjennom disse fått ulike ”verktøy” som gjør at man ser ting med litt nye øyne” (Barnehagelærer, 33 år). Denne informanten snakker ikke så mye om hvordan de jobber med Trygghetssirkelen på sin barnehage, men hun henviser til den som et

redskap: ”Trygghetssirkelen er en god illustrasjon på de barna som er utrygg”
(Barnehagelærer, 32 år).

4.7 Trygg base/ trygg havn

En av mine informanter sier ”vi må være en trygg havn” (Barnehaglærer, 33 år). Dette ser jeg i sammenheng med trygghetssirkelen som sier at omsorgsgiverne skal være en trygg base og en trygg havn. Jeg ser det også i sammenheng med John Bowlbys tilknytningsteori, og Mary Ainsworth forskning som sier at den voksne skal være en ”sikker base”. Trygghetssirkelen blir også nevnt i denne sammenhengen, da sier informanten: ”Jeg mener at det viktigste man kan gjøre som voksen er å være tilgjengelig, tilstede og våken i forhold til barnets ønsker den første tiden i barnehagen. Slik det beskrives i Trygghetssirkelen- voksenpersonen som en ”trygg base” barnet kan utforske barnehageverden ifra” (Barnehagelærer, 40 år) .

En annen informant påpeker hvor viktig det er for hennes barnehage å ha voksne som ser barnets behov. ”Voksne som blir en trygg base for barnet, som er der når det trengs og ser barnets behov er viktig for oss” (Barnehagelærer, 57 år).

4.8 Se og forstå barnet

Gjennomgående i svarene på min undersøkelse er også formuleringer om barnets beste og barnas behov. Det snakkes også om å se og å forstå barnet. En av mine informanter sier: ”Det å være oppmerksomt tilstede for barnet er viktig. Vis barnet at du ser det, gjerne ved bruk av både tegn og tale. F.eks. blikk-kontakt, tommel opp for å bekrefte at jeg er her for deg, tilby et fang å sitte i, inviter til leik og aktiviteter, skap trygghet i ulike situasjoner, fokus på det barnet er interessert i” (Barnehagelærer, 57 år). En annen informant sier: ” Vi må være oppmerksomme og aksepterende ift barnets følelser/behov/signaler” (Barnehagelærer, 33 år). Den samme informanten sier også: ”Vi har jobbet litt med egne holdninger ift hvordan vi velger å møte et gråtende barn. Vi har også jobbet med å *ikke* definere årsaken til hvorfor barnet gråter. (Det er så fort gjort å definere at barnet gråter fordi det vil ha viljen sin, fordi det er vant med å få all oppmerksomheten. Er det trass eller utrygghet? Etc” (Barnehagelærer, 33 år). Mange vil nok mene at i slike tilfeller er det viktig å huske på at alle barn har forskjellig temperament. Kanskje er ikke misnøyen et tegn på utrygghet, men rett og slett trygghet fordi barnet tør å vise sitt sanne temperament?

En av mine informanter forteller at på hennes barnehage har de satt sine tanker om barns beste inn i et system. ”På kollegiemøtene hver 14.dag har vi jevnlig fokus på barnas behov, både enkeltvis og gruppa som helhet gjennom felles refleksjon” (Barnehagelærer, 40 år). For at tilknytningen skal være trygg nevnes det å være nær barna. En informant sier dette om å være nær: ”Det viktigste det voksne kan gjøre er å være der for barna. På deres nivå, på gulvet. Jeg tenker at det viktigste for meg er at barna får nærme seg de voksne selv. Ikke nødvendigvis at vi voksne trenger å komme bort til barna først. Gi barna varme blikk, smil og kanskje gjøre noe spennende, slik at barna har lyst til å komme til deg ” (Barnehagelærer, 32 år).

Denne informanten sier altså noe om hvordan voksne kan møte barna i barnehagen, på barnas premisser. Men noen vil kanskje si at denne metoden kan bli problematisk. For hva vil skje med de utrygge barna da? Hva med de barna som eksempelvis har et unnvikende tilknytningsmønster? Slik Hart & Schwartz beskriver det vil jo disse barna unnlate å vise sine behov (2016, s. 80). Barnet kan jo ha formet en indre arbeidsmodell som forteller det at ”det er ikke noe vits i å gå bort til den voksne for hun vil ikke snakke med deg likevel”. Vil disse komme bort til den voksne selv om den voksne har et vennlig blikk? Disse barna vil mest sannsynlig forsøke å vise at de ikke trenger den voksne, uansett. Disse barna kan heller velge å trekke seg unna. Andre vil kanskje si seg enig med denne barnehagelæreren og mene at det er viktig at det er barnet som får nærme seg den voksne først. Relasjonsbygging tar jo tross alt tid og kanskje har barnet behov for denne avstanden for så å nærme seg den voksne gradvis etter hvert?

Selv om man som pedagog gjør sitt ytterste for å være oppmerksom på og svare på det barnet uttrykker, tar det tid for et barn som har erfaringer med å ikke kunne stole på noen, å lære seg noe annet i samvær med pedagogen. Barnet må få positive erfaringer med at pedagogen er til å stole på, om og om igjen. Hvor raskt tilliten til pedagogen utvikler seg, vil naturligvis variere og avhenger av barnets tidligere erfaringer, men også av pedagogens bidrag til kontakt og samspill. (Broberg, Hagström & Broberg, 2016, s. 229)

Kanskje vil da dette barnet tørre å nærme seg barnehagelæreren etter at en slik situasjon som informanten beskriver har skjedd gjentatte ganger?

4.9 Ekstern hjelp

Et par av mine informanter nevner også at når barn viser seg å ha utrygg tilknytning kan det være aktuelt med hjelp utenfra. Med dette menes det her hjelpeinstanser som PPT (pedagogisk- psykologisk tjeneste), Foreldreveileder og barnevernet. Dette er hjelpeinstanser som ansatte i barnehager ofte møter i sitt arbeid. Denne informanten sier dette: ”Dersom et barn virker å ha utrygg tilknytning er det viktig at vi i barnehagen har en forutsigbar hverdag. Vi må opptre rolige og omsorgsfulle. I noen tilfeller kan det vel være nødvendig med ekstern hjelp” (Barnehagelærer, 33 år). Den andre informanten som nevner ekstern hjelp sier dette: ”Dersom det viser seg at tilknytningsutfordringene skyldes forhold i hjemmelasjonen til sine primære omsorgspersoner vil det bli tatt initiativ til foreldreveiledning i samråd med hjemmet, enten i barnehagen, eller ved hjelp av andre støttetjenester. (PPT, Foreldreveileder, Barnevern)” (Barnehagelærer, 40 år).

Mange vil da kanskje tenke at det er i de sjeldneste tilfellene at eksternhjelp er løsning. Kanskje må den voksne i barnehagen jobbe mer med sin relasjonskompetanse for å trygge barnets tilknytning? Kanskje er det pedagogene selv som har innarbeidet seg indre arbeidsmodeller som gjør at de ikke klarer å reagere sensitivt på barnas behov og som igjen fører til at barna blir utrygge? Kanskje er det ikke barnet som har et problem, men det er relasjonen som er problematisk?

Samtidig er det mange foreldre som sliter med eksempelvis å skulle sette grenser, som igjen fører til at barna kan utvikle et utrygt tilknytningsmønster. Da vil jo foreldreveiledning kunne ha stor nytteverdi. Og selv om det ikke alltid er hjelp fra eksempelvis PPT er løsningen på barn som virker utrygge, kan det jo tyde på at en pedagog som tyr til dette skrittet etter å ha prøvd det meste først setter tilknytning og trygge relasjoner veldig høyt?

5 Oppsummering og konklusjon

I denne oppgaven har jeg altså prøvd å belyse min problemstilling ”Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape gode tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?” Av mitt innsamlede materiale ser jeg at mine informanter mener at det å jobbe aktivt mot foreldrene og skape et godt foreldresamarbeid er et viktig bidrag for at barna skal føle seg trygge. Jeg har også funnet mye støtte i litteraturen for at grunnlaget for barnas tilknytningsmønster blir skapt i samspill med foreldrene og at det da indirekte spiller inn på hvordan jeg som pedagog bør møte hvert enkelt barn på best mulig måte. Barnehagelærerne nevner at det er viktig å være en trygg base og gi barna tilstrekkelig støtte når de skal utforske og gi de den trøsten de trenger når de er ”nede” på Trygghetssirkelen. Det å skjønne og forstå barnet blir ofte nevnt. Når barnet likevel ikke virker trygg i relasjonen, er ekstern hjelp noe som blir nevnt av et par av mine informanter.

Det jeg blant annet mener å ha kommet frem til i denne oppgaven, er at det virker som det er stort fokus på tilknytning rundt om i de forskjellige barnehagene i forbindelse med oppstart av nye barn. Det virker som informantene er vant til å legge til rette for en best mulig oppstart av nye barn, og at det å skape trygge gode relasjoner med de nye barna er et viktig fokus. Primærkontakt og tilvenningstid var to stikkord som ofte gikk igjen. Samtidig var det interessant at oppstartstiden fikk så stort fokus i mitt innsamlede materiale. Det er veldig naturlig at det blir mye fokus på tilknytning og relasjoner i denne perioden så jeg kan godt forstå hvorfor det ble så mye nevnt. Jeg spurte ikke konkret etter tilknytning i oppstartfasen, men det var det jeg fikk mest informasjon om. Likevel utgjør tilvenningstiden bare en liten periode av barnets liv i barnehagen. Ut fra dette perspektivet synes jeg ikke det kom fram mye informasjon om arbeid med tilknytning generelt. Flere av mine informanter har nevnt Trygghetssirkelen, og arbeidet med den innebærer en økende bevissthet rundt temaet.

Arbeidet med denne oppgaven har vist meg at mine informanter synes tilknytning er viktig og at de innehar mye informasjon om temaet. De nevner tilknytning innenfor flere forskjellige sammenhenger, og med dette viser de meg at de har en bevissthet i at tilknytning er grunnlaget for mye av det som skjer i barnehagen. Jeg tror at om man lærer mer om tilknytning og tilknytningsrelasjoner og praktiserer denne kunnskapen vil man kunne ivareta barn som virker utrygge på en bedre måte. Man kan kanskje også oppdage barn som man har ansett som trygge, men som man ved hjelp av den nye forståelsen innser kun har vist

tilknytningsatferd. Det har vært interessant og lærerikt for meg å få innblikk i hvordan noen barnehagelærere arbeider med tilknytning i barnehagen, og jeg håper dette kan være nyttig for mitt arbeid som pedagog.

Referanser

- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G.(2016). *Se barnet innenifra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget
- Broberg, A., Broberg, M & Hagström, B. (2016). *Tilknytning i barnehagen.Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen Damm
- Cooper, G.,Hoffman, K., Marvin, B. & Powell, B. (2016). *Trygghetssirkelen - en tilknytningsbasert intervensjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Drugli, M. B. (2016). *Liten i barnehagen. Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm
- Dysthe, O., Hertzberg, F. & Hoel, L.T. (2010). *Skrive for å lære. Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag
- Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget
- Hart, S. & Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Larsen, A.K. (2007). *En enklere metode*. Bergen: Fagbokforlaget
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2014) *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- St.meld. nr. 41 (2008–2009). *Kvalitet i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Vedlegg 1: Samtykkeskjema

Til.....

Dato

Jeg vil med dett spørre om du kan tenke deg å svare på noen spørsmål om tilknytning i barnehagen.

Jeg er student ved Dronning Mauds Minne og skal nå skrive min bacheloroppgave om dette temaet.

Jeg vil med disse spørsmålene prøve å finne ut hva et utvalg barnehagelærer tenker om temaet tilknytning, hvordan dere jobber med det i barnehagen og hvilken bevissthet det er rundt viktigheten av dette temaet.

De innsamlede svarene jeg vil få fra mine "informanter" vil bli brukt i min bacheloroppgave, men vil bli anonymisert.

Det er selvfølgelig lov å trekke seg om man angrer seg på spørsmålene i ettertid.

Er det noe du måtte lure på er det bare å ta kontakt med meg på mail eller mobil.

Med vennlig hilsen

Navn *Ragnhild Masdal Rømme*

Kontaktinfo *ragnhild_mr@hotmail.com*, 95791608

.....
Jeg samtykker i å delta i spørreundersøkelse i forbindelse med Ragnhild Masdal Rømmas bacheloroppgave.

.....
Sted/ dato

.....
Underskrift

Problemstilling bachelor:

Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape gode tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?

Intervjuguide:

Utdanning/ relevante erfaringer:

Utdanning: Cand. Mag/_Adjunkt fra NTNU (Nordisk språk og litt, Psykologi, Pedagogikk/ PPU og Religionsvitenskap.) Spesialpedagogikk- masterstudier fra DMMH/NTNU, Barnehageped og Småbarnsped fra DMMH (påbygging til barnehagelærer) og Nasjonal Styrerutdanning fra DMMH. I tillegg etterutdanning i Steinerpedagogikk fra Rudolf Steinerhøyskolen i Oslo.

Arbeidserfaring: Jobbet som spes.ped og støttepedagog i [redacted] bhg- [redacted] kommune i 4 år. Klasselærer og Spesialpedagog for [redacted] 5 år og [redacted] ped.leder og styrer 5 år.
Mor til 3 barn i alderen 9 til 16 år.

Kjønn: Kvinne

Alder: 40

Ansiennitet: 14 år

1) **Hvordan jobber dere med tilknytning i barnehagen?**

Vi tar utgangspunkt i barnas behov, og har hatt fokus på at alle ansatte i barnehagen er kjent med barnas behov for tilknytning til en trygg omsorgsperson i barnehagen, og ulike tilknytningstiler, gjennom at vi har jobbet med prinsippene i «Circle of Security»- trygghets sirkelen. Dette repeterer vi jevnlig i kollegiemøter og fast hver høst ved oppstart av nytt barnehageår.

Ved oppstart tildeles barnet og foresatte en primærkontakt, men vi tar høyde for at barnet selv kanskje velger en annen voksen som sin «primærkontakt». Ved tilvenning bestemmer vi sammen med foreldrene hvordan dette skal gjøres ut ifra barnets behov- når det føler seg trygg nok til at foreldrene kan gå.

På kollegiemøtene hver 14.dag har vi jevlig fokus på barnas behov, både enkeltvis og gruppa som helhet gjennom felles refleksjon.

Spørsmål til støtte:

Er tilknytning et tema som det jobbes aktivt og bevisst med i deres personalgruppe, og isåfall på hvilken måte?

Felles refleksjon?

2) Hva er det viktigste man som voksen kan gjøre for å skape trygg tilknytning for barna i barnehagen?

Jeg mener at det viktigste man kan gjøre som voksen er å være tilgjengelig, tilstede og våken i forhold til barnets ønsker den første tiden i barnehagen. Slik det beskrives i Trygghetssirkelen- voksenpersonen som en «Trygg base» barnet kan utforske barnehageverden ifra. Samtidig som man er støttende i forhold til å hjelpe barnet med å skape relasjoner til ande, både voksne og barn.

3) Hva blir gjort om et barn virker å ha utrygg tilknytning?

Ofte gjør man da en refleksjon i ped.leder teamet om hvilke behov som foreligger, før temaet også blir tatt opp i personalgruppa som helhet hvor man finner løsninger på hvordan kollegiet som helhet kan støtte barnet best mulig i å bli trygg i barnehagen. Ofte kan det være behov for at en person får et særskilt ansvar for barnet en periode eller andre tiltak. Dersom det viser seg at tilknytningsutfordringene skyldes forhold i hjemmet- relasjonen til sine primære omsorgspersoner vil det bli tatt initiativ til foreldreveiledning i samråd med hjemmet, enten i barnehagen, eller ved hjelp av andre støttetjenester.(PPT, Foreldreveileder, Barnevern)

INFORMANT 2

- 1) Vi jobber nå med et prosjekt, et felles kompetanseløft for alle barnehagene på Fosen, hvor *vi* har valgt å jobbe med tilknytning og trygghetssirkelen. Det er et tema vi har blitt mer og mer bevisst de siste 2-3 årene.

Vi har jobbet litt med egne holdninger ift hvordan vi velger å møte et gråtende barn. Vi har også jobbet med det å *ikke* definere årsaken til hvorfor barnet gråter. (Det er så fort gjort å definere at barnet gråter fordi det vil ha viljen sin, fordi det er vant med å få ALL oppmerksomheten. Er det trass eller utrygghet? etc)

Vi har hatt en fagdag med representanter fra barnevernet, som har utdanning ift COS/trygghetssirkelen, og har gjennom disse fått ulike «verktøy» som gjør at man ser ting med litt nye øyne.

Vi reflekterer mye sammen, og bruker praksisfortellinger.

Vi er en liten barnehage, og personalgruppa er liten og stabil, noe som vi tror er med på å skape trygge barn. Vi er alltid nære.

Vi har tatt til oss begrepet om at barn trenger lading, og er aktivt tilgjengelige både i og utenfor leken.

- 2) Vi voksne må være tydelige.

Vi prøver å være varme, og å møte barna med et godt ansikt.

Vi må være «en trygg havn.»

Vi må være oppmerksomme og aksepterende ift barnets følelser/behov/signaler.

- 3) Dersom et barn virker å ha utrygg tilknytning er det viktig at vi i barnehagen har en forutsigbar hverdag. Vi må opptre rolige og omsorgsfulle.

I noen tilfeller kan det vel være nødvendig med ekstern hjelp.

INFORMANT 3

Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape gode tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?

Intervjuguide:

Utdanning/relevant erfaring: *Husstell, Barnepleier, Fagbrev som barne og ungdomsarbeider, Barnehagelærerutdanning*

Kjønn: *Kvinne*

Alder: *47 år*

Ansiennitet: *ca. 12 år i barnehage*

1. Hvordan jobber dere med tilknytning i barnehagen?

Tilknytning er absolutt et tema som det jobbes aktivt med i barnehagen vår. Temaet løftes alltid i starten av nytt barnehageår, for å sikre oss at vi har med alle i den viktige jobben. Det kommer alltid noen nye til, og for de som har vært gjennom det tidligere er det bra med litt repetisjon.

Det jobbes også opp mot foreldregruppen. I starten av dette barnehageåret hadde vi med en fra barneverntjenesten som i foreldremøte snakket om hvor viktig det var med trygg tilknytning. Hun tok for seg Circel og security (Trygghets sirkelen), og satte foreldrene inn i den.

Den samme personen fra barneverntjenesten har gjennomgått Trygghets sirkelen med ped. lederne på barnehagen, og vi har tatt den med til resten av personalgruppen.

Vi jobber ekstra godt ved oppstarten av nytt barnehageår/med nye barn i barnehagen for at de skal bli trygt tilknyttet. Her er det stort fokus på at det skal være kvalitet i relasjonen mellom barn og voksne, og at det er vi voksne som har ansvaret for å bygge disse relasjonene. Ansvar, men vi skal ikke ta styringen. Det er barnas initiativ og det de uttrykker som skal være utgangspunktet for samspillet.

2. Hva er det viktigste man som voksen kan gjøre for å skape trygg tilknytning for barna i barnehagen?

For det første, bygge gode relasjoner! Få til et godt samspill mellom voksne og barn - på barnas premisser. Yte masse god omsorg.

Vi møter stadig barn som utfordrer oss. Mange ganger er det utrygghet hos barn som kommer til uttrykk når de utfordrer oss. Det er vel ikke til å "stikke under en stol" at mange av disse barna opplever at det kan bli mye negativt mot dem i løpet av en dag. Om det vil jeg si at de følelsene den voksne kjenner på i møte med barn som utfordrer, er den voksnes ansvar. For at barnet skal bli trygt tilknyttet må den voksne klare å vise varme følelser/kjærighet til barnet - like/elske barnet for det det er, ikke for det det gjør! Da kan barnet bli trygt tilknyttet.

3. Hva blir gjort om et barn virker å ha utrygg tilknytning?

Vi jobber i første omgang med å finne ut hva som ligger bak denne utryggheten - Savner barnet foreldrene? Har barnet opplevd for dårlig omsorg? Opplever barnet mye kjefting? Har barnet opplevd utrygghet pga. tap av mor/far (adoptiv-/fosterbarn)?... Vi forsøker å skjønne hvorfor barnet gjør som det gjør, hvorfor det

reagerer som det reagerer - skjønne det innenfra. Om det er slik at barnet har opplevd dårlig omsorg, er den beste behandlingen at vi da gir barnet god omsorg med ubetinget kjærlighet. På denne måten viser vi at vi forstår barnet, og bekrefter det på sine følelsesmessige opplevelser. Her igjen kommer den voksnes ansvar inn i forhold til relasjonen mellom barnet og den voksne. Vi voksne må vise tydelig for barnet at vi har skjønnt hvordan det har det. F.eks. ved å besvare barnets smil mot oss med blikkontakt på en slik måte at barnet føler seg forstått. Og ved at barnet føler seg forstått, opplever vi at barnet knytter seg trygt til oss. Det våger å gi seg hen til oss.

Et eksempel på å skjønne barnet: Barnet sutrer. Når du skjønner barnet, sier du "jeg ser du er lei deg. Jeg lurer på hvorfor". Når du oppdrar barnet ber du det holde opp med å sutre. Vi er opptatt av å skjønne barnet, ikke oppdra det!

Ragnhild, jeg uttaler meg litt på vegne av alle i barnehagen her. Det blir nok først og fremst hvordan jeg jobber, og hvordan vi har blitt enig om at det skal jobbes i forhold til tilknytning dette her. Jeg ser mye bra jobbing opp i mot tilknytning i barnehagen vår, og så ser jeg noen som er på god vei ;)

Problemstilling bachelor:

Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape gode tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?

Intervjuguide:

Utdanning/ relevante erfaringer: Ferdigutdannet førskolelærer 2007, videreutdanning pedagogisk utviklingsarbeid i 2010. Jobbet som pedagogisk leder med lederansvar siden 2008. Fungert som styrer fra august 2016- juli 2017.

Kjønn: kvinne

Alder: 32

Ansiennitet: 10 år

1) Hvordan jobber dere med tilknytning i barnehagen?

Tilknytning skjer over tid, en må bruke tid sammen for å få en relasjon. Noen barn har mange relasjoner, andre har få.

I barnehagen så sender vi ut velkomstbrev, der det står litt om barnehagen og avdelingen som barnet skal gå på. Har en plan om å få sendt ut bilde av de ansatte som jobber der. Foreldrene vil få vite kontakt pedagog og primærkontakt i velkomstbrev. Pedagogen som har ansvaret for barnet, ringer foreldre på forhånd for å avtale oppstart og om det er noe spesielt vi må tenke på i forbindelse med oppstart. Vi inviterer også foreldrene til å komme på besøk. Noen gjør det, andre ikke.

Når barna kommer, er det satt av en 3 dager til tilvenning. Den første dagen er foreldre sammen med barnet en 3 timer. Barnet spiser lunsj i barnehagen før det drar hjem for å sove. Dag 2 er en litt lengre dag, noen foreldre synes det er greit å slippe til de ansatte i barnehagen, mens andre synes det fremdeles er litt vanskelig. Det er litt etter hvor barnet er. Barnet spiser lunsj og vi prøver å legge barnet. Foreldrene er nær barnet og hjelper til i hverdags situasjoner. På dag 3 kan de som ønsker det prøve å dra, mens andre er her dag 3 også. Det er veldig individuelt, så en nær kommunikasjon med foreldrene er viktig. Mange opplever dette som nok, andre må ha lengre tid. Vi i barnehagen er veldig fleksible på dette med hvor lang tid barna trenger på tilvenning. Tilvenningen må skje etter hvor barnet er. Vi som jobber i barnehagen må se på foreldrene som en ressurs når de er på tilvenning, i stedet for en byrde.

Vi har ilet de to første dagene en oppstartsamtale med foreldrene, der de får komme med ønsker, forventninger og hva som er viktig for de og barnet. Dette er en fin måte å bli enda litt bedre kjent. Også at vi i barnehagen får sagt noe om hva vi legger vekt på og forventer. Vi anbefaler alle så langt de får det til å gi barna litt kortere dager den første tiden.

Vi har familiehus på skapene til barna, men bilder av deres nærmeste familie. Barna får ha med seg bamser, koser eller andre ting som gjør at det føler seg trygge.

Vi har hatt en planleggingsdag med temaet tilknytning. Denne var veldig interessant og spennende. Opplever at de ansatte har mer fokus på dette temaet nå, enn for et par år siden. Vi reflekterer over temaet på avdelingsmøter. Vi jobber kanskje mest med det når det er noen som har utrygg tilknytning. Småbarn jobber litt med trygghetssirkelen. Vi opplever ikke at det er så mange på storbarn som kommer helt ny i barnehagen. Vi ser også på viktigheten med at det følger en trygg voksen med over når de bytter avdeling.

Småbarn har reflektert over dette med primærkontakt, hvis barnet knytter seg til en voksen person bedre enn en annen. Er det viktig å ta dette på alvor og endre primærkontakt, her må en ha barnet i fokus. En gir jo foreldre et navn på primærkontakt før en ofte har møtt de og sett hvordan barnet er. Kanskje er ikke det noe god match mellom barn- voksen. Da er det viktig å endre på det slik at barnet får en best mulig start. Barna blir etter hvert kjent med alle voksne, men noen har en bedre kjemi enn andre. Også dette med å sette ord på handlingene vi gjør for barn. Hvis en f.eks. må på do og sitter med barnet i fanget. Ikke bare gå fra barnet, men si hvor en skal.

2) Hva er det viktigste man som voksen kan gjøre for å skape trygg tilknytning for barna i barnehagen?

Det viktigste de voksne kan gjøre er å være der for barna. På deres nivå, på gulvet. Jeg tenker at det viktigste for meg er at barna får nærme seg de voksne selv. Ikke nødvendigvis at vi voksne trenger å komme bort til barna først. Gi barna varme blikk, smil og kanskje gjøre noe spennende, slik at barna har lyst til å komme til deg. Jeg tenker at vi voksne må være der å støtte barnas utforskning, at vi ser de, bekrefter de, leker med de, hjelper de når de trenger det, beskytter, trøster og viser de godhet. Vi må også være der for å ta imot de når de kommer og søker oss.

3) Hva blir gjort om et barn virker å ha utrygg tilknytning?

Hvis et barn har en utrygg tilknytning er kommunikasjon med foreldre enda viktigere nesten. Kommunikasjon med foreldre er viktig alltid, men om barnet er utrygt må en finne noen faktorer som kan hjelpe barnet med å få noen trygge faktorer i barnehagen. Her er det vi voksne som må endre vår praksis og ikke barnet. Foreldrene må bruke enda lengre tid sammen med barnet i barnehagen, det holder ikke med tre dager slik som det er forespeilet. Viktig å få foreldrene til å forstå hvor viktig dette med tilknytning er.

Hva er barnet opptatt av? Er det noe vi kan få i av leker eller materiell som kan gjøre det attraktivt for barnet å komme? Hva kan jeg som den voksne tilby av meg selv? Her må en tenke utenfor boksen og det krever mye jobb for å få en utrygt barn trygt. Lekegrupper kan også virke positivt. Kjenner barnet noen fra før som kan være ammen med det?

Vi vet at barn med utrygg tilknytning har en del risikofaktorer som barn som har trygg tilknytning ikke har. De er en risikofaktor for seg selv, atferdsvansker, kan klare seg dårligere på skolen, kan få psykiske lider.

Vi har funnet ut at det er viktig med en trygghetsperson, en person som det utrygge barnet har en relasjon med. Som tar imot om morgenene og som er der for barnet. En må lage tydelige og visuelle dagsplaner, slik at barnet får en forståelse på hverdagen sin. Trygghets sirkelen er en god illustrasjon på de barna som er utrygg. De sender oss villedede signaler, som gjør det utfordrende for oss voksne å tolke. De kan gi signaler som at de heller vil utforske noe, eller holde seg for seg selv, når det barnet ønsker er å ha en trygg favn å komme til. Viktig å sette av tid til barnet, slik at det føler seg ivaretatt.

Hvis det er noe du lurer på i forbindelse med det jeg har skrevet, ikke nøl med å ta kontakt. Et utrolig spennende tema som du skriver om. Er å treffe både på mail og telefon [REDACTED]

Mvh [REDACTED]
Styrer [REDACTED]

Tilknytningssirkelen som vi har brukt litt er hentet fra:
Cooper, Hoffmann, Marvin og Powell, 1999

Problemstilling bachelor:

Hva sier et utvalg barnehagelærere er god praksis for å skape gode tilknytningsrelasjoner med barn i deres barnehage?

Intervjuguide:

Utdanning/ relevante erfaringer: Utdannet førskolelærer i 1996. Har jobbet i barnehagen siden 1989.

Kjønn: kvinne

Alder: 57 år

Ansiennitet: 37 år

1) Hvordan jobber dere med tilknytning i barnehagen?

Overgangen heim – barnehage kan være tøff for både barn og foreldre. Vi ønsker derfor å skape trygge rammer ved oppstart i barnehagen. Etter barnehageopptaket får foreldrene informasjon om barnehagen i et informasjonshefte og de får et velkomstbrev fra pedagogisk leder med opplysninger om avdelingen de skal gå på. De får også mulighet til å besøke barnehagen før oppstart dersom de ønsker det. Tilvenningstiden i barnehagen er som regel 3 dager med foreldre til stede. Ved behov for lengre tilvenningstid får de det også. Før barnet kommer til barnehagen første gang, har vi etablert en primærkontakt som har et ekstra ansvar for oppfølging av det enkelte barnet. Dette er avklart i god tid før barnet starter i barnehagen. Det å skape gode relasjoner i voksnes møte med barnet er ofte tema på interne møter hos oss. Voksne som blir en trygg base for barnet, som er der når det trengs og ser barnets behov er viktig for oss. Vi har utarbeidet kvalitetskriterier for beste praksis i voksnes møte med barn. Vi bruker refleksjonsmøter til å drøfte praksisen vår og diskuterer hva som fungerer bra eller ting vi kan gjøre bedre. Dette er spesielt viktig etter inntak av nye barn.

Spørsmål til støtte:

Er tilknytning et tema som det jobbes aktivt og bevisst med i deres personalgruppe, og isåfall på hvilken måte?

Felles refleksjon?

2) Hva er det viktigste man som voksen kan gjøre for å skape trygg tilknytning for barna i barnehagen?

Det å være oppmerksomt tilstede for barnet er viktig. Vis barnet at du ser det, gjerne ved bruk av både tegn og tale. F.eks. blikk-kontakt, tommel opp for å bekrefte at jeg er her for deg, tilby et fang å sitte i, inviter til leik og aktiviteter, skap trygghet i ulike situasjoner, fokus på det barnet er interessert i. Skape gode overganger mellom ulike hverdagsaktiviteter. Struktur hverdagen slik at man har en fast dagsrytme som gir barnet oversikt over hva som skal skje.

3) Hva blir gjort om et barn virker å ha utrygg tilknytning?

Gir barnet ekstra oppmerksomhet og nærhet. Bruker tid sammen med barnet og inviterer barnet inn i fellesskapet på en trygg måte. Lar barnet sitte ved siden av en voksen det er trygg på, bruker den voksne som støttespiller. Snakker med foreldrene om det og blir enige om hvordan både heim og barnehage sammen kan skape trygge rammer for barnet. Deler erfaringer i ansattegruppa, slik at vi kan lære av hverandre.